

Förbud mot vinst hindrar utveckling

Svenska Dagbladet den 11 mars 2011

I socialdemokraternas kriskommission talas engagerat om höjd kvalitet i vården och skolan. Samtidigt föreslås att vinstuttagen ska lagbegränsas eftersom ”Skattepengar som används till att finansiera välfärden ska stanna i välfärdsverksamheten”.

Motståndet mot vinst i välfärdssektorn grundar sig på den felaktiga föreställningen att vinst och kvalitet står i motsatsförhållande till varandra. I själva verket kan det vara precis tvärtom. Det är bara genom att satsa på tjänsteutveckling och tillhandahålla hög kvalitet som uthållig vinst kan uppnås. Ett vinstförbud eller en restriktiv vinstreglering riskerar däremot att leda till ointresse för tjänsteutveckling och innovation, sämre valfrihet och långsiktigt även till sämre kvalitet.

Vid första anblicken kan det tyckas rimligt att förbjuda så kallade ”övervinster” (som överstiger en normal riskjusterad kapitalavkastning). Men problemet är inte den höga vinsten i sig – som ju kan bero på att företaget är exceptionellt effektivt eller innovativt – utan risken för att lönsamheten ligger i utnyttjandet av dåligt fungerande ersättningssystem, beror på bristande konkurrens eller i värsta fall har med korrupcion att göra. Smartare upphandlingar och ersättningssystem, noggrann kvalitetskontroll och transparenta affärsprocesser kan ofta verksamt bidra till att avhjälpa dessa problem.

Idag publicerar Svenskt Näringsliv en skrift som ingående beskriver hur fyra framgångsrika företag i välfärdssektorn – Kunskapsskolan och Internationella Engelska Skolan inom skolan och Praktikertjänst och Capio inom vården – konkret organiserar och styr sina verksamheter för att både leverera hög kvalitet och vinst. De fyra företagsexemplen analyseras också utifrån forskningen om hur värde skapas i den expanderande tjänsteekonomin.

Var och en av dessa företag har utvecklat sitt eget koncept. Dessa måste kunna kombinera tjänsteutveckling, kundfokusering, positiva drivkrafter för personalen och kostnadseffektivitet, annars uppnår de varken kvalitet eller vinst. Här kan nämnas till exempel Praktikertjänst, där entreprenörskapet hos den läkare som startar en vårdcentral kombineras med koncernens stordriftsfördelar vad gäller att tillhandahålla kapital, administrativ support och kvalitetsledningssystem. Kunskapsskolan tillhandahåller centralt IT-baserade läromedel som minskar lärarnas behov av förberedelse och ökar deras tid med elev samtidigt som storleken på elevgrupperna anpassas till lektionernas innehåll.

Kundnöjdheten är högre både hos Praktikertjänsts vårdcentraler och Kunskapsskolans skolor än hos offentligt drivna skolor och vårdcentraler enligt Svenskt Kvalitetsindex mätning respektive Sveriges Kommuners och Landstings övergripande nöjdhetsfrågor om skolan.

Det finns goda exempel på enskilda offentliga utförare i vård och skola som tjänsteutvecklar, är innovativa och håller hög kvalitet, men de sprids sällan vidare. I dynamiken att sträva efter vinst ligger att expandera verksamheten. Innovativa koncept utvecklas och sprids vidare till nya enheter och till fler patienter och elever.

Om företagen inom vård, skola och omsorg inte får ta ut ersättning för den risk som tjänsteutveckling och innovation är förknippad med är risken stor att utvecklingen stannar av, att entreprenörskapet och nytänkandet flyttas till andra sektorer, och att innovativa, framgångsrika tjänster inte kommer nya brukare av välfärdstjänsterna till del. Sannolikt

kommer också befintliga verksamheter, där ägarna har vinstkrav, att successivt avvecklas med sämre valfrihet och kvalitetsförluster som följd.

Utvecklingen mot en konkurrenskraftig tjänstesektor, med företag som är ledande på att utveckla innovativa koncept, kommer också att brytas. Tjänsteföretagande handlar om att utveckla nya tjänster och skapa innovationer tillsammans med kunden så att värde samskapas på nya och mera effektiva sätt.

I de fyra företagen kombineras resurser på nya och smarta sätt på central och lokal nivå inom ramen för ett gemensamt och sammanhållet styr- och uppföljningssystem med väldefinierade lednings- och arbetsprocesser. Systematisk och kontinuerlig uppföljning, en stark betoning av medarbetarnas motivation och ansvar, tillvaratagande av förbättringsidéer från ledare, medarbetare och kunder, systematisk spridning av nya arbetssätt samt ett vinstintresse som sätter fokus på goda resultat kännetecknar utvecklingen i moderna och konkurrenskraftiga tjänsteföretag som de fyra beskrivna.

Verksamheter med sådana egenskaper skapas inte över en natt. Entreprenörer strävar både efter att tillhandhålla tjänster med hög kvalitet och att göra vinst på detta. Kravet på vinst bidrar till att verksamheten bedrivs effektivt och till att framgångsrika innovationer sprids till allt fler av välfärdstjänsternas brukare. Förstör inte möjligheterna för tjänsteföretagande inom välfärdssektorn genom ogenomtänkta vinstregleringar! Förlorare på sådana åtgärder blir patienter och elever!

BO EDVARDSON

HENRIK JORDAHL

PER LEDIN

CAROLA LEMNE

ANDERS MORIN